

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL
CARRER SANT VICENÇ 35-37.
CIUTAT VELLA, BARCELONA

CODI MHCB: 122/05

Data d'intervenció: 21 abril-5 maig de 2005

Vanesa Triay Olives

Mataró, agost de 2005

ÍNDEX

- 1. FITXA TÈCNICA**
- 2. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC**
- 3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS**
- 4. MOTIVACIONS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ**
- 5. METODOLOGIA**
- 6. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES**
- 7. CONCLUSIONS**
- 8. BIBLIOGRAFIA**
- 9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC**
- 10. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA**
  - 10.1. Documentació fotogràfica**
  - 10.2. Documentació planimètrica**

1. FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ	Carrer Sant Vicenç 35-37
UBICACIÓ	Barri Raval, Districte de Ciutat Vella, Barcelona
COORDENADES UTM Fus31N amb Datum ED50 (UB/ITC)	X: 430232 Y: 4581699 Z: 15.566 m. s.n.m.
CONTEXT	Zona urbana
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva terrestre
CLASSE D'ACTIVITAT	Control i/o excavació
DATES D'INTERVENCIÓ	21 abril-5 maig de 2005
PROMOTOR	FECSA/ENDESA
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Vanesa Triay Olives

2. ENTORN GEOLÒGIC I GEOGRÀFIC

La ciutat de Barcelona es troba dins d'un terme municipal que s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5 km. d'amplària (l'extensió total del terme és de 91,41 km²), limitada al NW per la serra de Collserola (que culmina a 512 m. al cim del Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besós. La seva funció de capital ha estat sens dubte afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord-Sud la Catalunya central (el Llobregat i l'eix dels rius Besós-Congost-Ter) i que accedeixen a la ciutat a través del congost de Martorell el primer i del coll de Finestrelles, sota el turó de Montcada, el segon.

El Barcelonès comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut per serra de Collserola, és a dir, entre els estrets de Martorell i de Montcada, per on els rius Llobregat i Besòs, respectivament, s'encaminen a la mar. Des del punt de vista de la morfologia, és fàcil identificar, al Barcelonès, dues grans unitats: Collserola i el Pla de Barcelona, que és a on s'ubica la ciutat de Barcelona, i per tant és aquella unitat morfològica que ens interessa.

El Pla de Barcelona és limitat per la Serralada de Collserola, i a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el turó de Montjuïc que és el punt més elevat, pels turonets dels Ollers, del Tàber, de les Fazies, de la Bota, fins el turó de Montgat, més enllà del Besós. Les seves coordenades són 2°7' a 2°11' de longitud est de Greenwich i de 41°22' a 41°27' de latitud nord.

La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el miocè i el pliocè, damunt del sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de turons suara anomenats. El Pla, que des de Collserola va baixant suaument i d'una manera regular, en el punt de contacte entre la Ciutat Vella i l'Eixample, es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la

morfologia urbana. Aquest tall va ser aprofitat per la defensa, recolzant-hi les muralles, o per a l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins aprofitant el sallent. De l'esglaió cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïnals i el corrent litoral.

Així doncs, el Pla es pot dividir en tres sectors: El *Pla inclinat*, els *turons arran de mar*, i el *pla de baix*, que correspondria a la zona compresa entre l'esglaió i el mar. En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, dels corrents marins.

3. NOTÍCIES HISTÒRIQUES I INTERVENCIONS ANTERIORS

La intervenció arqueològica en qüestió es desenvolupa en els números 35-37 del carrer St. Vicenç situat al barri del Raval de Barcelona. Aquest està situat a l'oest de la Rambla i limitat pel Paral·lel, les rondes de Sant Pau i Sant Antoni.

Les primeres notícies que ens parlen d'algun tipus d'establiment humà en aquesta zona ens porten al Neolític Antic, tal com ho semblen demostrar les restes arqueològiques trobades a la caserna de Sant Pau del Camp. Aquests barris, que resten a ponent de la Rambla, foren, durant molts segles, un conjunt d'horts, camins i rieres, que lentament es van anar convertint en carrers.

El progressiu creixement urbanístic de la ciutat emmurallada obligà ja en època medieval – segle XIII – a construir un altre circuit de muralles que tenia com a límit la Rambla. Aquesta nova línia no inclogué dins els seus murs la futura zona del Raval, però sí que determinà el seu ús i caràcter. En aquest moment s'intenta utilitzar el Raval com a espai per instal·lar tots aquells oficis o activitats que dins la ciutat emmurallada podien ser molestos o contraindicats (sanitat, prostitució, feines sorolloses, etc.). Per altra banda, comencen a instal·lar-s'hi un nombre important d'ordes religioses. De la rellevància que prengué la zona en època medieval n'és testimoni el fet que només un segle més tard – segle XIV – Barcelona eixampla el seu recinte emmurallat per incloure-hi el Raval.

Entre els segles XV i XVII el barri continua tenint les mateixes funcions que en època medieval, mantenint un baix poblament i nombroses zones desocupades, i amb preferència en aquest sector de la ciutat s'establiren alguns oficis com són terrissaires i carnissers, s'incrementà els edificis destinats als serveis ciutadans i sobretot a les institucions religioses. Bona mostra d'això són les construccions dedicades a la beneficència: la Casa de la Convalescència, la Casa dels Infants Orfes, la Casa de la Caritat, el Convent del Bonsuccés, etc.

Haurem d'esperar, però, als segles XVIII i XIX per notar canvis importants en el paisatge urbà del barri. S'obren nous carrers i famílies burgeses s'instal·len en aquesta zona portant amb elles les seves indústries,

ocupant, les fàbriques, els espais oberts de que disposava el barri. Això provocà l'aparició i el desenvolupament de l'habitatge obrer, el qual té com a conseqüència una notable transformació del teixit urbà.

Deixant de banda els grans conjunts religiosos i de beneficència, resten molts pocs exemples d'edificis anteriors a aquesta època.

L'abandonament de les residències senyoriales, el trasllat de les indústries a altres llocs de la ciutat o fora d'aquesta, i les diferents onades d'immigració en el decurs del segle XX anaren abocant el Raval cap a la marginalitat que avui dia encara pateix, essent el carrer de l'Hospital, segurament, el més carismàtic del barri del Raval.

Pel que fa al carrer en concret on s'ha desenvolupat la intervenció arqueològica, és a dir, el carrer de Sant Vicenç hem de dir que el nom li ve donat pel propietari Vicenç Ginovart qui a l'any 1846 parcel·là la seva finca, obrí el carrer i vengué solars.

Hem de dir que les intervencions arqueològiques que s'ha dut a terme en aquest sector del barri del Raval han estat nombroses. Així cal destacar la intervenció a l'Escola Milà i Fontanals al número 78 del carrer del Carme. En aquest cas es va posar al descobert part de la façana oest d'un Convent de Monges Mínimes, documentat a partir del segle XVII. Es van excavar un conjunt d'estances del convent que durant el segle XIX estaven destinades a usos agrícoles i ramaders. Així mateix, es van documentar una sèrie de retalls reblerts de ceràmica de mitjans del segle XVII. (CASAS, 2002).

També s'ha d'esmentar la intervenció portada a terme l'any 1992 al Convent dels Àngels situat al carrer dels Àngels i molt pròxim al carrer on s'ha portat a terme la nostre intervenció. L'objectiu era restaurar les voltes de la capella del Peu de la Creu i rebaixar el terra uns 30 cm per fer la instal·lació elèctrica. Es van documentar estructures amb cronologies diverses: les estructures del s. XX corresponen a l'actual capella, després hi hauria una petita estructura del s. XVII i ja del S. XVI es documenten una claveguera, forats de pals d'abastides i algunes fosses que formarien part de la remodelació que va patir la capella entre 1668-1669 abans que fos acabada. (ARTIGUES, 1992).

Una tercera intervenció que no podem deixar d'esmentar és la portada a terme a Antic Hospital de la Santa Creu. Es va excavar totalment la Sala de la Reserva de la Biblioteca de Catalunya i posteriorment es van fer rases i sondejos a la Sala de les Ciències i al Pati del carrer de les Egipcíaques. Aquestes intervencions van permetre documentar les restes de diverses dependències de l'Antic Hospital de la Santa Creu, així com una mostra significativa de les restes materials. L'estat d'arrasament en el que es trobaven les diferents restes constructives, la poca quantitat de material recuperat, la no aparició de restes anteriors a la construcció de l'Hospital de la Santa Creu, juntament amb les remocions de terra que s'havien realitzat al pati per fer les obres d'infraestructura de la Biblioteca de Catalunya, desaconsellaven fer una excavació en extensió (GRANADOS, 1992).

Cal ressaltar la intervenció portada a terme a la Ronda de Sant Pau. En aquest cas es localitzà uns 16 metres de la muralla del segle XIV i una torre adossada al seu talús. La seva excavació en extensió permeté documentar l'estructura intacta fins al nivell del sòl de circulació de mitjan segle XIX (SALES, 2002).

Recentment, s'ha dut a terme una intervenció en diversos carrers molt pròxims a la intervenció arqueològica que aquí presentem. Afecta als carrers Lleó, Lluna i Tigre, amb la aparició i documentació d'un mur de cronologia moderna (CALPENA i RAMOS, 2002).

4. MOTIVACIONS I OBJECTIU DE LA INTERVENCIÓ

Les motivacions per les quals s'ha fet necessari un seguiment arqueològic en aquesta zona del barri del Raval es deu a què aquesta es troba en un espai de gran interès arqueològic i d'alt valor històric. Per tant, hi hauria possibilitats de trobar restes arqueològiques vinculades a la història de la Ciutat Comtal ja que:

1. Es troba a la zona suburbial o de l'*ager* de la ciutat romana de Barcino.
2. Es troba dins una de les zones d'expansió de la ciutat en època baixmedieval.
3. Aquests carrers estan situats en l'espai comprés entre la muralla existent el 1368 i la que es construï el 1378.
4. És interessant per a conèixer la trama urbanística del Raval i les seves fases diverses de poblament, documentat a la zona des d'època prehistòrica.

Els objectius seran recuperar les possibles restes arqueològiques que puguin aparèixer durant la realització de la rasa de FECSA de 15 metres de llarg, realitzada per tal de portar al número 35-37 del carrer Sant Vicenç una línia de baixa tensió soterrada des la cantonada amb el carrer Paloma on hi ha la connexió elèctrica.

5. METODOLOGIA.

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'"Unitat Estratigràfica" (U.E.) que individualitza els uns del altres. Cada U.E. es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic, compost per plantes i seccions i la documentació fotogràfica dels treballs realitzats.

A més de la base metodològica de tipus teòrica usada en tot moment per l'arqueòloga també s'ha d'esmentar que aquesta sempre s'ha trobat al costat dels treballadors d'ESPELSA per tal d'anar seguint l'obertura de la rasa de forma visual directe per tal de poder identificar les possibles restes arqueològiques que podien anar sortint.

Per poder obrir la vorera per on ha de passar la rasa, els operaris han utilitzat en primer lloc el martell pneumàtic per poder així trencar les rajoles i la seva preparació de formigó. Després un cop tretes les restes de les rajoles i de manera manual han acabat de rebaixar la rasa mitjançant pic i pala.

Cal esmentar també el tractament que es dona al material arqueològic, si n'apareix durant els treballs d'excavació. En primer lloc, es renta amb aigua (sempre que sigui possible per les característiques del material) i se sigla cada peça, per tal de deixar constància del seu lloc de procedència (la sigla consisteix en el codi del jaciment –amb l'any– i la unitat estratigràfica a què pertany el material). I, en segon lloc, les peces preferents, és a dir, aquelles que tenen forma o una decoració prou important, es dibuixen i reben un número, per tal que quedin individualitzades.

6. DESCRIPCIÓ DE LES TROBALLES.

El dia 29 d'abril de 2005 es van portar a terme les tasques de reforç de la xarxa elèctrica a partir de la canalització en rasa i instal·lació soterrada de la línia de baixa tensió (núm. d'obra: 138398) degut a les millores del servei elèctric del barri.

Abans d'obrir la rasa s'han realitzat dos sondejis:

- Sondeig 1. Aquest sondeig ha de servir per localitzar la sortida de les tubulars de la finca St. Vicenç 35-37 per on s'introduiran els cables de la nova instal·lació cap a l'interior de la finca. Aquest té unes dimensions d'1 metre de longitud, 40 cm d'amplada i una potència de 50 cm. La intervenció s'ha portat a terme a la vorera del carrer de manera que s'han hagut d'aixecar les lloses d'aquesta les quals amiden 40x40x5 cm (UE 101) i la seva preparació de formigó de 10 cm (UE 102). Després s'han rebaixat uns 35 cm de sauló (UE 103).
- Sondeig 2. S'ha realitzat a la cantonada del C/ St. Vicenç amb el C/ Paloma. L'objectiu era trobar els cables ja existents i fer connexió amb la nova línia. El sondeig té forma de L i unes dimensions de 1.20 metres de longitud, una amplada que va dels 40 cm als 1.05 metres i una potència de 80 cm. En aquest cas s'ha aixecat el terra del carrer el qual estava fet llambordes que amidaven 17x10x10 cm (UE 104), a sota també s'ha documentat el sauló (UE 103) del qual s'ha rebaixat uns 65 cm.

Un cop localitzats aquest punts clau s'ha obert la rasa a la que anomenarem Rasa 1. Aquesta té una longitud de 10 metres des de la finca St. Vicenç 35 fins al creuament del C/ Paloma. En aquest últim tram (de 5 metres) no s'ha obert la rasa ja que s'han localitzat unes tubulars buides que creuen el carrer Paloma fins al sondeig 2. Així doncs, el tram de la rasa obert té unes dimensions de 10 metres de longitud, una amplada de 40 cm i una profunditat de 50 cm. Aquesta s'ha realitzat com en el cas del sondeig 1 per sobre de la vorera de manera que ens trobem amb les mateixes unitats estratigràfiques: lloses del terra de la vorera de 40x40x5 cm UE 101, la seva preparació de

formigó de 10 cm UE 102 i els 35 cm de sauló UE 103, que en aquest cas cobria diversos serveis de llum i gas.

Així doncs, després d'haver-se acabat d'obrir la rasa en qüestió les tasques de control arqueològic han finalitzat.

7. CONCLUSIONS

Les conclusions que es poden extreure de la intervenció arqueològica realitzada al carrer St. Vicenç 35-37 degut a la canalització de la xarxa elèctrica de baixa tensió han estat nul·les des del punt de vista arqueològic.

Tot i trobar-nos en una zona amb gran potencial arqueològic, tal i com s'ha explicat en els anteriors apartats, el cert és que al llarg dels 15 metres de la Rasa 1 no s'han trobat evidències arqueològiques, ni pel que fa a estructures, ni a material ceràmic.

Una de les causes més probables d'aquesta manca de resultats arqueològics es pot deure a què la rasa no tenia molta potència, com a màxim 50 cm, i al fet que s'han resseguit antigues rases de serveis existents.

Així doncs, caldrà esperar futures intervencions que aportin noves dades per poder avançar en la història d'aquest sector de la ciutat.

8. BIBLIOGRAFIA

AAVV.; *Els Barris de Barcelona. Volum I. Ciutat Vella. L'Eixample*. Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1999.

AAVV; “Intervencions a Barcino (1982-1989)” a Anuari d'intervencions arqueològiques a Catalunya. Època romana, Antiguitat tardana. Campanyes 1982-1989. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona. 1993.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. *Urbanisme de Barcelona*.
<http://www.bcn.es/urbanisme/>

AMADES, Joan; *Històries i llegendes de Barcelona*, Vol II, Ed. 62, Barcelona, 1989.

ARTIGUES, P. LL.; *Memòria de la intervenció arqueològica portada a terme a la capella del Peu de la Creu, convent dels Àngels*. Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1992.

CALPENA MARCOS, DARIA; RAMOS RUIZ, JORDI; Memòria del seguiment arqueològic dels carrers Lleó, Lluna i Tigre (Ciutat Vella, Barcelona) per la instal·lació del sistema de recollida pneumàtica de residus. Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya de Barcelona, 2002. Memòria inèdita.

CASAS, J.; “Intervenció arqueològica a l'Escola Milà i Fontanals (carrer del Carme 78, de Barcelona)” a II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya, Sant Cugat del Vallès, abril, 2002.

CIRICI, Alexandre; *Barcelona pam a Pam*, Ed. Teide, Barcelona 1985.

CLARAMUNT, S.; “La formació del Raval de la Rambla”. A: *El Pla de Barcelona i la seva història. Actes del I Congrés d’història del Pla de Barcelona, celebrat a l’Institut Municipal d’Història els dies 12 i 13 de novembre de 1982*. La Magrana. Barcelona. 1994

FABRE, J.; i HUERTAS CLAVERIA, J. M. ; *Tots els barris de Barcelona. Vol. VII: Els polígons (2) i el Districte Cinquè*. Edicions 62. Barcelona, 1977.

GUÀRDIA, M, i GARCIA ESPUCHE, A.; “Consolidació d’una estructura urbana; 1300-1516”. A: *Història de Barcelona. Volum 3: La ciutat consolidada (segles XIV i XV)*. Dirigida per Sobrequés i Callicó, Jaume. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1992.

HARRIS, E.C; *Principios de estratigrafía arqueológica*. Ed. Crítica. Barcelona, 1979.

PORTAVELLA, J; *Diccionari Nomenclator de les vies públiques de Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 1996.

SALES CARBONELL, J.; “Primers resultats de l’excavació d’un tram de muralla baix medieval de Barcelona localitzat a la Ronda de Sant Pau”, a *II Congrés d’Arqueologia Medieval i Moderna de Catalunya*. Sant Cugat del Vallès, 2002.

VARIS; *Passat i present de Barcelona*, Vol I-II, Edicions Universitat de Barcelona, Barcelona, 1983.

9. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 101
Sector: C/ St. Vicenç 35-37		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Paviment de la vorera del carrer fet de lloses d'unes dimensions de 40x40x5 cm			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	104
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	102	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 102
Sector: C/ St. Vicenç 35-37		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació.			
DESCRIPCIÓ :	Preparació de ciment del paviment UE 101, té una potència de 10 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	103	Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 103	
Sector: C/ St. Vicenç 35-37		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació.			
DESCRIPCIÓ :	Nivell format per sauló. Té una potència que oscil·la entre 35 cm i 65 cm de potència.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a		Es cobert per	102 i 104
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica			UE : 104	
Sector: C/ St. Vicenç 35-37		Fase:	Cronologia: XX	
DEFINICIÓ :	Estructura.			
DESCRIPCIÓ :	Paviment del carrer Paloma format per llambordes de dimensions 17x10x10 cm.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	101
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	103	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

10. DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

10.1- Documentació fotogràfica

10.2- Documentació planimètrica

Fotografia 1: Finca St. Vicenç 35 on s'ha de portar la nova línia elèctrica.

Fotografia 2: Sortida tubulars Sondeig 1

Fotografia 3: Sondeig 2

Fotografia 4: Rasa 1 amb diversos serveis

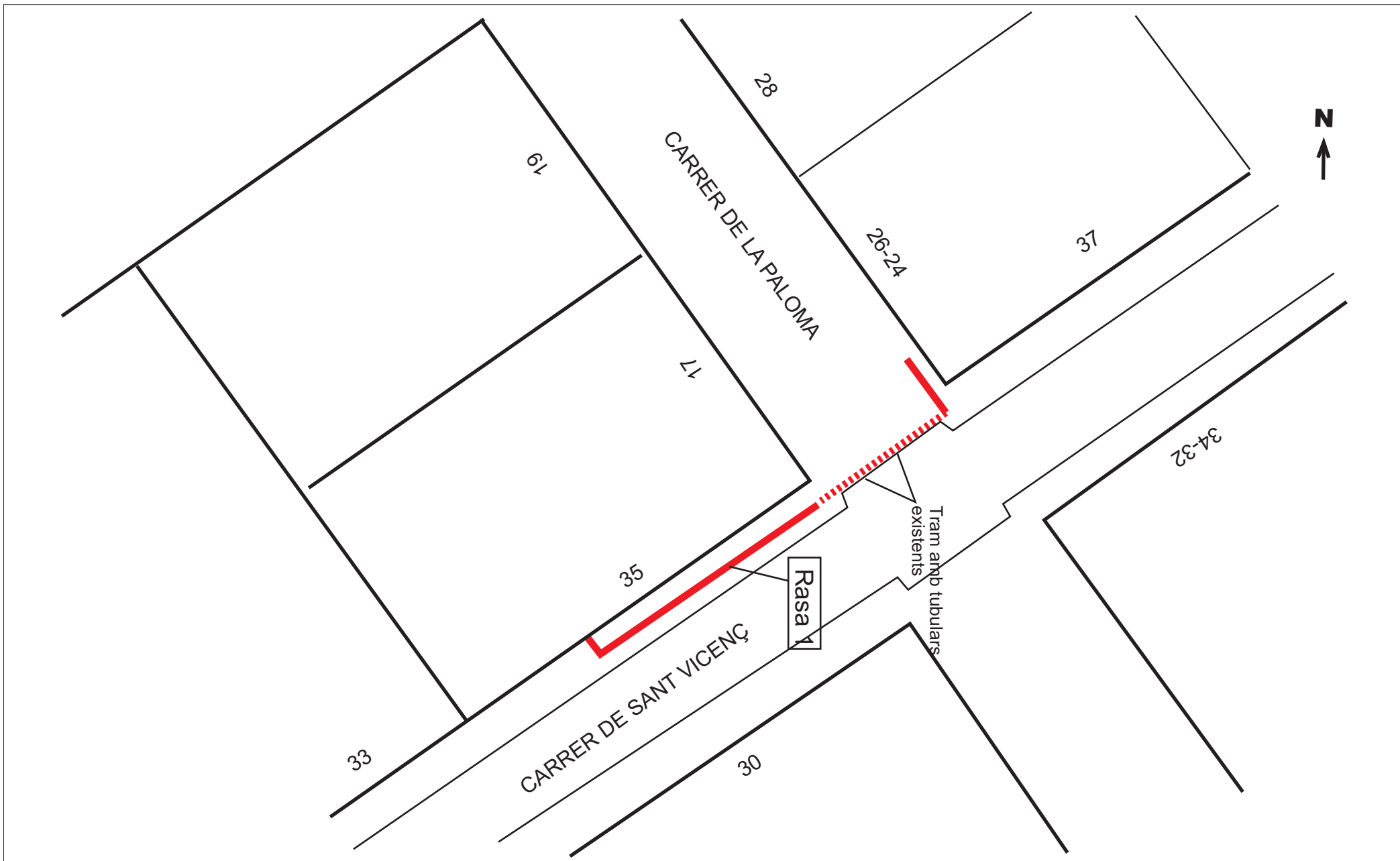
Fotografia 5: Foto de detall de la secció Rasa 1

Fotografia 6: Tubulars creuant el carrer Paloma

Fotografia 7: Col·locació del nou cable elèctric

 <p>ATICS</p>	<p>Intervenció arqueològica al carrer St. Vicenç 37-35 (Barcelona)</p> <p>CODI: 122/05</p>	<p>Vanesa Triay</p>	<p>Escala: 1: 200 Numerica:</p>	 <p>Grafica:</p>	<p>Situació Rasa 1</p>	<p>AGOST 2005</p>	<p>Plànol: 1</p>
---	--	---------------------	---	---	------------------------	-------------------	----------------------

Plànol situació C/ Sant Vicenç al barri del Raval, Districte Ciutat Vella

